

Sağdan sola: TKP Merkez Heyeti Reisi Mustafa Suphi, Kâtib-i Umumisi Ethem Nejat ve âzâdan (Bakû'da kalan) Kayserili İsmail Hakkı.

72.5 YIL ÖNCE YAŞANAN SIVAS OLAYI

Mustafa Suphi ve arkadaşlarının (28/29 Ocak 1921 Cumartesi gecesi) topluca öldürülmelerinin hemen ertesinde çıkan yerel gazete havadisinde, cinayetten söz edilmemekle birlikte, yapılan provokasyon apaçık görülüyor:

"Biz aşırı komünistliğe bile karşı değiliz, ama ille bu adamlara..."

Burada verilen isim listesi, besbelli ki kurbanların ellerinden ya da üstlerinden alınmış resmî belgelere dayanmaktadır. Eksik ve fazlaları için, benim Türkiye'de Sol Akımlar 1908-1925 kitabımın (4. bas. 1991= 1/2). Belgeler cildinde verdiğim açıklamalara bakılabilir.

Barutçu'ların önderliğindeki "Trabzon Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti"nin, söz konusu olaydan kısa bir süre sonra, Mustafa Kemal Paşa ile arası açılmış ve bu çevre Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti örgütünün Halk Fırkası'na dönüştürülmesine şiddetle karşı çıkmıştır. İstikbâl, 1925 ilkbaharında Takrir-i Sükûn Kanunu'nun uygulanmasıyla hükûmet tarafından kapatılacaktır.

Bakû Seyyahları Geldiler ve Gittiler

Mahmut Şeyket Paşa vak'asında zimetkâh olmasından dolayı Sinob'a nefyedilmiş iken oradan Rusya'ya geçerek Bakû'da müfrit Komünist Fırkası seramedanıyla teşrik-i mesaî ederek esaret ve suver-i saire ile Rusya'da bulunan Türk zabitan ve efradından binlercesinin kurşuna dizilmesinde ve binlercesinin zindanlarda, mahbeslerde çürümesine sebebiyet vermiş ve muhtelif vesileler ile Türk münevverlerinin ve zabitan ve amelesinin katli ve imhası vadisinde beyanatta bulunmuş olan Mustafa Suphi ve bazı arkadaşlarının Kars tarihiyle Erzurum'a muvasalatlarında baba ve oğullarının ve kardeşlerinin ifnasında pek büyük bir rol oynamış ve memleket ve millete karşı emsalsiz fenalıkları sebk eylemiş olan bu hainleri Erzurumlular kabul eylememiş ve memleketi hemen terk eyle-

melerini tebliğ eylemişlerdir. İslâm memleket ve zenginlerinden cebren ahz ve gasb edilmiş olan altınların âhenkdar sedalarıyla her şeyi unutan ve Rus kadınlarının muattar sineleri üzerinde gaşyolan bu vatansızlar görmüş oldukları tahkir ve istiskallere rağmen seyahatlerine devam ile Bayburd, Gü-

müşhane, Ardase'de (?) dahi aynı surette tahkir ve serzenişe maruz kalmış ve Maçka'ya gelmişlerdi. Cuma günü saat beş buçuk raddelerinde daha ileride olduğu gibi halkın galeyana ve heyecanına ve her türlü ihtimalâta karşı hükûmetin terfik eylediği bir müfreze muhafazası altında yola çıktıklarını haber alan Trabzon halkı, bütün esnaf, sanatkâran, kayıkcı, hamal gibi sunuf ve mesalik-i muhtelif mensubîni Alegume (?) mevkiine toplanmış ve bu hainleri memlekete sokmayarak vaktiyle hazırlanmış oldukları motora ırkâp ederek memlekettan tard ve te'bidi teemmül eylemiş-

lerdir.

Halbuki yolcular daha ilerilerde gördükleri tarz-ı kabulden istidlâlen bir türlü Trabzon'a yaklaşmıyorlardı. Maçka ve Trabzon arasındaki mesafe bahusus gelirken araba ile nihayet dört saatte kat' edilebilirken alaturka saat on, on bir, hatta on iki olduğu halde gelemiyor, yetişmiyorlardı. Bundan halk büsbütün asabileşiyordu. Karanlık başlamış ve halkın bir kısmı evlerine dönmüş olduğu sırada saat bire yakın muhafızları ve daha sonra arabalar gözüktü. Halkın asumana yükselen âveze-i gayz ve kini arasında arabalar mendirekteki iskeleye doğru sevk edilmiş ve Mustafa Suphi -Rusya'dan beri sürükleyip refakatinde getirmekte olduğu bir Rus kadını ile- başta olduğu halde birer ikişer arabalardan çıkarılarak motora bindirilmişlerdir. Hükûmetin ve zabitanın bu babda ittihaz eylediği tedabirin şayan-ı şükran ve memnuniyet olduğunu şuracıkta kayd etmekten geçemeyeceğiz. Bununla beraber, halk bu adamlar yü-

